

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Typ posudku: *oponent*

Autor/ka práce: **Zuzana Kompanová**

Název práce: **Očekávané zklamání jako kulturní praktika: O souvislostech snění o lásce a zklamání mladých českých žen**

Vedoucí práce: **Mgr. Michal Kotík**

Oponent/tka: **Mgr. Eva Králová**

Navržené hodnocení: **C**

1. Je cíl práce (výzkumná otázka) jasně formulován a odpovídají mu závěry? Je práce vhodně strukturována?

Hlavní výzkumná otázka je formulována jasně na straně 4:

„Mým cílem je popsat, jak romantickou lásku vnímají české mladé ženy, co ovlivňuje jejich představy o partnerských vztazích a jak jsou jejich představy naplňovány ve skutečném vztahu. V případě, že představy naplňovány nejsou, jak se to odráží na jejich vztazích a samotných představách.“

Takto formulovaný cíl je poměrně komplexní na bakalářskou práci, např. otázka „co ovlivňuje jejich představy o partnerských vztazích“ je velmi komplexní a určitě ji nelze zodpovědět, jen na základě rozhovorů s mladými ženami: dá se očekávat, že vliv bude do velké míry neuvědomovaný a bude obsahovat mnoho faktorů: od výchovy, přes mediální prostředí, přes vztah jejich rodičů atp., což by však vyžadovalo i obsahovou analýzu médií a další výzkumné metody. Autorka na tyto otázky v závěrech odpovídá, ale pouze na základě rozhovorů, kde se navíc na jednotlivé tyto faktory explicitně informátorek ptá, tedy takové závěry nelze považovat za zcela solidní a důvěryhodné.

Co se týče struktury práce, je celkem přehledná a vhodně zvolená, nicméně je poněkud nezvyklé a nevhodné, že v jednu chvíli teoretickou část doplňují citace informátorů: za popis teoretických definic romantické lásky autorka ihned vkládá citáty ze svých rozhovorů, které se k teoriím hodí, aniž by nás nejdříve seznámila s tím, jak a s kým rozhovory proběhly a jestli se jedná o typické citace, tedy jak často byla mezi jejími informátory romantická láska takto definována.

2. Opírá se autor/ka o dostatek literatury relevantní tématu práce? Využívá i cizojazyčné texty?

Propojení teorie se samotným výzkumným záměrem je vhodně zvolené, tradiční sociologie popisuje různé podoby (duality) lásky a moderní sociologové jako Giddens či Baumann se zase zaměřují na

proměny vztahů v moderní době, což je určitě vhodné zkoumat skrze kvalitativní metody.

V teoretické části autorka správně postupuje od obecnějšímu ke specifickému a vymezuje všechny důležité pojmy, se kterými dále pracuje: nejprve lásku, jako takovou, poté romantické pojetí lásky a následně formování romantického pojetí lásky různými vlivy, jako jsou romantické romány, filmy, apod.

Poslední kapitola teoretické části pak popisuje teorie týkající se současného pojetí vztahů, čímž se autorka už příliš odklání od vymezení romantické lásky k jejím dalším možným podobám a otevírá zde řadu nových pojmů a témat, aniž by se jimi více zabývala a aniž by vysvětlila, jak s nimi hodlá pracovat v analytické části.

3. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů (včetně jejich výběru, sběru a popisu) a metod jejich analýzy?

Výzkumné otázky, které si autorka vymezila na začátku metodologické části (na s.18) jsou vzhledem k hlavnímu výzkumnému závěru vhodně zvolené a také jsou správně formulované vzhledem ke kvalitativní metodologii.

Metodologická část obsahuje všechny náležitosti patřící ke kvalitativnímu výzkumu: popisuje typ osnovy, metodologické knihy, které byly inspirací při vedení rozhovorů (Kaufmanův Chápající rozhovor) i reflexy výzkumníka vzhledem k tématu práce a typu informátorů.

Nicméně občas je argumentace autorky ke zvolené metodologii poněkud nevhodná a ne příliš akademická, např. když vysvětluje, jak vybírala informátory: *Vzhledem k tématu práce, které je zaměřené na snění o lásce, jsem se za své informátory zvolila české mladé ženy, a to z toho důvodu, že z vlastní zkušenosti vím, že partnerské vztahy jsou velmi častým konverzačním tématem mezi kamarádkami (s.21).*

Toto podle mě není vůbec správný argument. Dá se totiž předpokládat, že právě mladé ženy, budou mít velmi specifický náhled na romantickou lásku a vnímání jejich proměn vlivem velmi malých osobních zkušeností s prvními vztahy, které jsou ve své podstatě specifické (netrvají dlouho, partneři se sami hledají, formují své osobnosti, nevědí, co chtějí od vztahu...), než starší ženy, které jsou vdané, s dětmi, atp.

Vzhledem k tomu, že jedním z výzkumných cílů je zachytit proměny vnímání romantické lásky s vlastní zkušeností se vztahy, domnívám se, že z hlediska věku měla autorka zvolit mnohem více heterogenní vzorek.

Naopak pokládám za zbytečné do vzorku zahrnout dva muže: jednak se jedná o příliš malý počet rozhovorů, který by jí umožnil udělat relevantní srovnání a současně z hlediska výzkumných otázek na rozdíl od věku nepřináší vidinu komplexnějších dat k analýze. Navíc celá práce je koncipována z pohledu mladých žen, proto jsou výpovědi mužů v podstatě nepoužitelné.

Většinu rozhovorů navíc autorka prováděla se svými kamarády či známými – právě tato metoda výběru se samozřejmě nabízí a řada méně zkušených výzkumníků se k ní při vedení kvalitativních rozhovorů ráda uchyluje, jelikož je pro ně více pohodlná, nicméně nese s sebou více rizik než výhod. Vedení kvalitativních rozhovorů se profesně věnuji již více než 10 let, a na základě mé dlouhé a četné zkušenosti mohu s jistotou konstatovat, že právě možnost objektivně odhalit vnímání takto citlivých témat včetně emocí a osobnějších příběhů, omezuje právě fakt, že výzkumník a respondent jsou v osobním vztahu a mají vzájemné povědomí o svých milostných zkušenostech a vztazích. V takovém případě je riziko stylizace respondenta mnohem větší než v případě, že je

dotazován někým, s kým osobní vztah nemá a s kým se po samotném rozhovoru nebude dít setkávat.

Při zpracování postupovala autorka třemi fázemi kódování podle zakotvené teorie. Vytvářela si jednotlivé kategorie a podkategorie, které zřetelně navázala na své výzkumné otázky, což je logické a správné.

4. Jaká je kvalita argumentů, o něž autor/ka opírá závěry, k nimž dospěl/a?

Samotné závěry jsou postavené na velkém množství konkrétních citacích, nicméně samotné citace a jejich interpretace mi poměrně často nepřipadají zcela vhodné: autorka si v nich spíše nachází to, co pro své teorie a kategorie potřebuje, než že by to v doložené citaci opravdu přítomné bylo. Pro ilustraci přikládám jeden příklad ze strany 27:

Stellini vysnění partneři ji berou jako sobě rovnou a nestavějí ji do stereotypní role ženy v domácnosti: „ (...) , nechtěl mě úplně vyslechnout, takže ze všeho dělal, že jsem hysterka a nechtěl mě pochopit a já bych chtěla spíš takovýto rovnocenný partnerství.“

Navíc autorka velmi často prezentuje řečené jako fakt, ne jako pocit či dojem informátorek, viz např. s 34:

U Elišky došlo k tomu, že se partner přestal snažit: „co mě na něm štve je, že čím dál tím víc rezignuje na lidi a je radši doma spokojenější, což byl teda vždycky, ale na začátku vztahu se snažil kvůli mně a překonával se no (...) to, jaký byl ze začátku romantik, se přeměnilo v to, že je teďka jako absolutně líný se o něco snažit, a ke všemu ho musím dokopávat, no.“

Celé kapitoly jsou tak jen v podstatě výčtem desítek citací s podobnými zkratkovitými interpretacemi zakončené jedním shrnujícím odstavcem, který je velmi obecný: jedná se v podstatě o výpis různorodých představ o partnerovi apod., které nepřinášejí žádný jasný závěr. Navíc tato interpretace zcela opomíjí vazbu na teorii či ukázkou toho, v čem se naopak jednotlivé výroky lišily a na čem to záviselo.

Autorka navíc při interpretaci často jen shrnuje řečené, bez ambice zodpovědět otázky PROČ a JAK tomu tak je, což je pro kvalitativní výzkum klíčové. Pro demonstraci uvádím citaci ze strany 31, kde autorka konstatuje, že se informátorkám ideály z romantických filmů po reálných vztazích mění, již ale nevypovídá nic o tom, jak a proč tomu tak je.

Už jen z těchto vyjmenovaných důvodů opravdu nemohu označit kvalitativní analýzu dat za zdařilou.

V kapitole 3.1.3, 3.2.3, 3.3.3 autorka sice jednotlivé části analýzy shrnuje trochu lépe a navazuje některé závěry na teorii. Nicméně i zde, namísto toho, aby využila více teorií z teoretické části a udělala jejich komplexnější diskuzi, vybírá jednotlivé teorie, které se „hodí“ a argumentuje i např. mediálním obsahem, což mi přijde velmi tendenční vzhledem k tomu, že neprovedla žádnou komplexnější obsahovou analýzu médií, jen „vygooglila“ pár pojmů a článků, viz s. 31-32

V závěru práce autorka shrnuje, jak vypadají představy o partnerovi informátorek a jak se proměňují s prvními vztahy. V podstatě zde však popisuje všeobecně známé typické idealistické představy mladých žen o lásce předtím, než zažijí první reálné vztahy a jejich proměnu po několika málo mladistvých vztazích, jejichž přirozenou vlastností je, že netrvají dlouho a že oba partneři

sami sebe teprve hledají a zjišťují, co od vztahu chtějí.

To však nijak nesouvisí s tradičním či moderním pojetím lásky a celkově mi takový závěr bohužel nepřijde pro sociologickou studii jako dostatečně přínosný typ zjištění, i s ohledem na formu, kterou je celá analýza pojatá.

5. Jsou v práci autorova/autorčina tvrzení a zjištění jasně odlišena od tvrzení a zjištění převzatých?

ano

6. Jaká je úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí?

Odkazový aparát je bohatý a zdroje jsou poměrně početné i heterogenní, obsahují knihy i články, v českém i anglickém jazyce.

Nicméně odkazový aparát je ne vždy správně použit, sekundární zdroje jsou popsány jako primární, některé teorie jsou formulovány jako fakt (viz s. 7 dole) výjimečně zcela chybí: např. na s. 7 autorka definuje Giddensovou pojetí romantické lásky, ale chybí zde zcela odkaz na zdroj.

V teoretické části o klasických sociologiích pak autorka používá publikaci, která již zpracovala přístup klasické sociologie k lásce:

RUSU, Mihai S. *Theorising love in sociological thought: Classical contributions to a sociology of love* [online]. DOI: 10.1177/1468795X17700645. ISBN 1468-795X. Dostupné také z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1468795X17700645> [cit. 2018-07-29]

To je v pořádku, nicméně při prezentování durkheimova či weberova přístupu z této knihy, by bylo na místě správné označení citace jakožto sekundární, ne pouze odkaz na zdrojovou publikaci, anebo alespoň jasné vysvětlení v textu, že se jedná o interpretaci těchto klasiků autorem tohoto článku. (viz s. 6)

Jazyk této bakalářské práce považuji za kvalitní, nejenže splňuje formální náležitosti akademického textu, ale také je současně nekostrbatý a srozumitelný. Gramaticky je text také na dobré úrovni, nicméně občas se v něm nachází překlepy (v teoretické části výjimečně, v dalších částech textu už pak více), viz např. s.7, dále strana 20, 26 (první věta)...

7. Jiné přednosti a/nebo nedostatky, které neodpovídají výše uvedeným kritériím (jsou-li jaké).

ne

8. Náměty na diskuzi při obhajobě práce.

- Popsat hlavní závěry a přínos této práce.
- Vysvětlit zvolený vzorek informátorů:
 - proč do vzorku autorka zahrнула 2 muže, když je celá práce koncipována z pohledu žen?

- proč jsou všechny dotazované ženy mladé studentky? Co tímto autorka ztratila za možnosti analýzy a proč se tak rozhodla?

Celkové hodnocení práce: C

Datum: 4.9.2018

Podpis: